

Bioforsk Rapport

Bioforsk Report

Vol. 4 Nr. 31 2009

Skjøtselsplan for Blomsøya og omegn

Alstahaug kommune

Annette Bär og Lise Hatten

Bioforsk Nord Tjøtta

www.bioforsk.no

<i>Tittel/Title:</i> Skjøtselsplan for Blomsøya og omegn, Alstahaug kommune
<i>Forfatter(e)/Author(s):</i> Annette Bär og Lise Hatten

<i>Dato/Date:</i> 3/3-2009	<i>Tilgjengelighet/Availability:</i> Åpen	<i>Prosjekt nr./Project No.:</i> 4210085	<i>Saksnr./Archive No.:</i>
<i>Rapport nr./Report No.:</i> 4 (31) 2009	<i>ISBN-nr./ISBN-no:</i> 978-82-17-00480-6	<i>Antall sider/Number of pages:</i> 42	<i>Antall vedlegg/Number of appendices:</i> 1

<i>Oppdragsgiver/Employer:</i> Alstahaug kommune	<i>Kontaktperson/Contact person:</i> Anita Kolle Nesjan
---	--

<i>Stikkord/Keywords:</i> Kulturlandskap, skjøtsel, vegetasjonskartlegging, nasjonalt verdifulle kulturlandskap, biologisk mangfold, lynghei	<i>Fagområde/Field of work:</i> Arktisk landbruk og utmark
---	---

<i>Sammendrag:</i> Det er foretatt en vegetasjonskartlegging av et område på Blomsøya, Austbømarka og omkringliggende øyer. Området har store, varierte, sammenhengende og til dels svært rike utforminger av kalkrik lynghei. De biologisk mest verdifulle områdene er avgrenset. For disse er det utarbeidet en skjøtselsplan med mål å bevare de biologiske verdiene. Planen er nært knyttet til Forvaltningsplan for Blomsøy, Hestøysund og Skålvær, og må ses i sammenheng med denne.

<i>Land/Country:</i>	Norge
<i>Fylke/County:</i>	Nordland
<i>Kommune/Municipality:</i>	Alstahaug
<i>Sted/Lokalitet:</i>	Blomsøya

Godkjent / Approved

Prosjektleder / Project leader

.....
Håkon Sund, Avd. leder

.....
Lise Hatten

Forord

Alstahaug kommune har gitt Bioforsk Nord Tjøtta oppdraget med å utarbeide en skjøtselsplan for Blomsøya og omegn. Oppdraget er finansiert med SMIL-midler fra Alstahaug kommune og med midler fra Fylkesmannens miljøvernavdeling og landbruksavdeling.

Foreliggende skjøtselsplan er nært knyttet til forvaltningsplanen for Blomsøya, Hestøysund og Skålvær. Forvaltningsplanen utarbeides i forbindelse med at området er med blant de tre forslag for *utvalgte kulturlandskap i jordbruket* for Nordland som skal velges ut som nasjonale referanseområder og "utstillingsvinduer". Skjøtselsplanen og forvaltningsplanen bør ses i sammenheng.

Området ble befart i flere dager i juni/juli 2008 av Lise Hatten og Annette Bär fra Bioforsk Nord Tjøtta og Marit Dyrhaug fra Midt-Helgeland Forsøksring.

Skjøtselsplanen har fokus på de biologiske verdiene, og omfatter de biologisk sett mest verdifulle områdene avgrenset på basis av tidligere undersøkelser og kartlegging i 2008. Forvaltningsplanen omhandler et større areal i henhold til foreslått områdeavgrensning for "utvalgte kulturlandskap i jordbruket".

Utkast til skjøtselsplan ble presentert og diskutert på et grunneier- og brukermøte 20. januar 2009. Vi vil takke alle som deltok for diskusjon og innspill, samt for den praktiske gjennomføringen av møtet.

Midt-Helgeland forsøksring v/Marit Dyrhaug har vært en viktig samarbeidspart i prosjektet, med felles feltarbeid og mange nyttige diskusjoner og innspill i etterkant. Vi takker for et godt samarbeid og mange gode bidrag.

Alle foto brukt i rapporten er tatt av Annette Bär, Marit Dyrhaug og Lise Hatten.

Innhold

1. Sammendrag	4
2. Innledning	5
3. Geografiske og økologiske forhold	6
3.1 Beliggenhet og områdeavgrensning	6
3.2 Geologi, topografi og vegetasjon	7
3.3 Bosetning, bruksstruktur og hovedtrekk i arealbruk	8
4. Metode	15
4.1 Feltbefaring og kartleggingsmetoder	15
4.2 Sammenstilling av registreringer	15
5. Resultater	16
5.1 Tidligere registreringer	16
5.2 Vegetasjonstyper	17
6. Restaurering og skjøtsel	27
6.1 Områdeavgrensning	27
6.2 Mål	27
6.3 Viktige prinsipper for anbefalte tiltak	28
6.4 Anbefalte tiltak	30
6.5 Utstysbehov	37
6.6 Måling og oppfølging	37
7. Referanser	38
8. Vedlegg	39

1. Sammendrag

Blomsøy med omegn har vært klassifisert som regionalt verdifullt kulturlandskap, uten at det har vært tilstrekkelig kunnskap om hvor de viktigste biologiske verdiene i området finnes. Flere kartlegginger har stadfestet områdets verdi, uten at disse har vært kartfestet og avgrenset.

Foreliggende rapport inkluderer en vegetasjonskartlegging av Austbømarka, deler av Blomsøya med "landfaste" holmer i øst, Åkerøya vest for Austbø, Åkerøya øst for Hestøysund samt Store Buøya vest for Hestøysund. På bakgrunn av kartleggingen samt sammenstilling av denne med tidligere undersøkelser, er de botanisk viktigste områdene avgrenset og gitt en verdi som nasjonalt verdifulle kulturlandskap. Viktigste motivasjon til denne verdisetningen er store, sammenhengende forekomster av kalkrik lynghei som viser stor variasjon i tørr-fuktighetsgradienten (fra tørr hei til rikmyrdrag) og i fattig-rik-gradienten. På grunn av svært begrensede ressurser og stor tidsnød under feltarbeidet er det ikke ført fullstendige artslister under arbeidet, kun beskrivende lister for vegetasjonstypedagnostisering.

De to Åkerøyene som tidligere var klassifisert som regionalt viktige foreslår vi klassifiseres som lokalt viktige.

For de botanisk viktigste områdene er det gitt anbefalinger for fremtidig skjøtsel.

Arbeidet har skjedd parallelt med at området sammen med naboværet Skålvær er valgt som Nordland Fylkes kandidat nr. 3 på den nye listen over Utvalgte kulturlandskap i jordbruket. I den forbindelse utarbeides det en forvaltningsplan for området. Foreliggende vegetasjonskartlegging og skjøtelsesplan henger nært sammen med denne forvaltningsplanen, og de to dokumentene bør ses i sammenheng.

2. Innledning

Siden den store strandundersøkelsen i Nordland på 1980-tallet (Elven et al. 1988), har det vært kjent at det er store biologiske verdier på øyene Altra og Blomsøy og noen av øyene rundt, uten at disse har vært kartlagt tilstrekkelig. Siden den gang har det vært utført noen mindre undersøkelser som bekrefter områdets biologiske verdier, men ingen som dekker større områder for å kartfeste de viktigste verdiene.

Deler av Altra og Blomsøy har vært definert som regionalt viktig kulturlandskap etter registreringen av Verdifulle kulturlandskap i Norge på 1990-tallet, men avgrensningen av det verdifulle området har vært usikker. Det har fra flere hold vært påpekt at det bør utføres grundigere undersøkelser. I tillegg er øyene Åkerøya nordvest for Blomsøya og Åkerøya øst for Hestøya samt Store Buøya vest for Hestøya registrert i Naturbasen som regionalt- og nasjonalt verdifulle naturtyper. Verdiene er i første rekke knyttet til kulturlandskapet. Fremtidig bevaring av disse verdiene vil derfor være helt avhengig av et aktivt landbruk i området, og i tillegg at drifta skjer på en måte som bevarer de biologiske verdiene. I tillegg til de biologiske verdiene finnes en rekke kulturminner i området.

I 2007 ble det avholdt en markdag på Blomsøy, i regi av Midt-Helgeland forsøksring. I tillegg til forsøksringen og brukere var representanter fra Fylkesmannen i Nordland v/miljøvern avdelingen og Alstahaug kommune, landbruksetaten, tilstede. Også Bioforsk Nord Tjøtta deltok på arrangementet.

På bakgrunn av dette ble det i 2007 besluttet at det skulle utarbeides en skjøtelsesplan for området i løpet av 2008. Arbeidet med skjøtelsesplanen skulle omfatte en kartlegging av de biologiske verdiene i et område avgrenset ut fra det man visste fra tidligere undersøkelser, en rask befaring utført av Fylkesmannens representant på markdagen, samt lokal kunnskap hos Bioforsk og Midt-Helgeland forsøksring.

I 2008 ble området, sammen med naboværet Skålvær, foreslått som kandidat nr. 3 på Nordland fylke sin liste over Utvalgte kulturlandskap i jordbruket, som er en ny prioritering av viktige kulturlandskapsområder i Norge (Fylkesmannen i Nordland 2008). De Utvalgte kulturlandskapene er tiltenkt en særskilt forvaltning (Fylkesmannen i Nordland 2008). Ett ledd i dette er at det skal utarbeides egne forvaltningsplaner for de Utvalgte kulturlandskapene. Fylkesmannen i Nordland ga Bioforsk Nord Tjøtta dette oppdraget sommeren 2008. Arbeidet med forvaltningsplanen har derfor gått parallelt med arbeidet med skjøtelsesplanen.

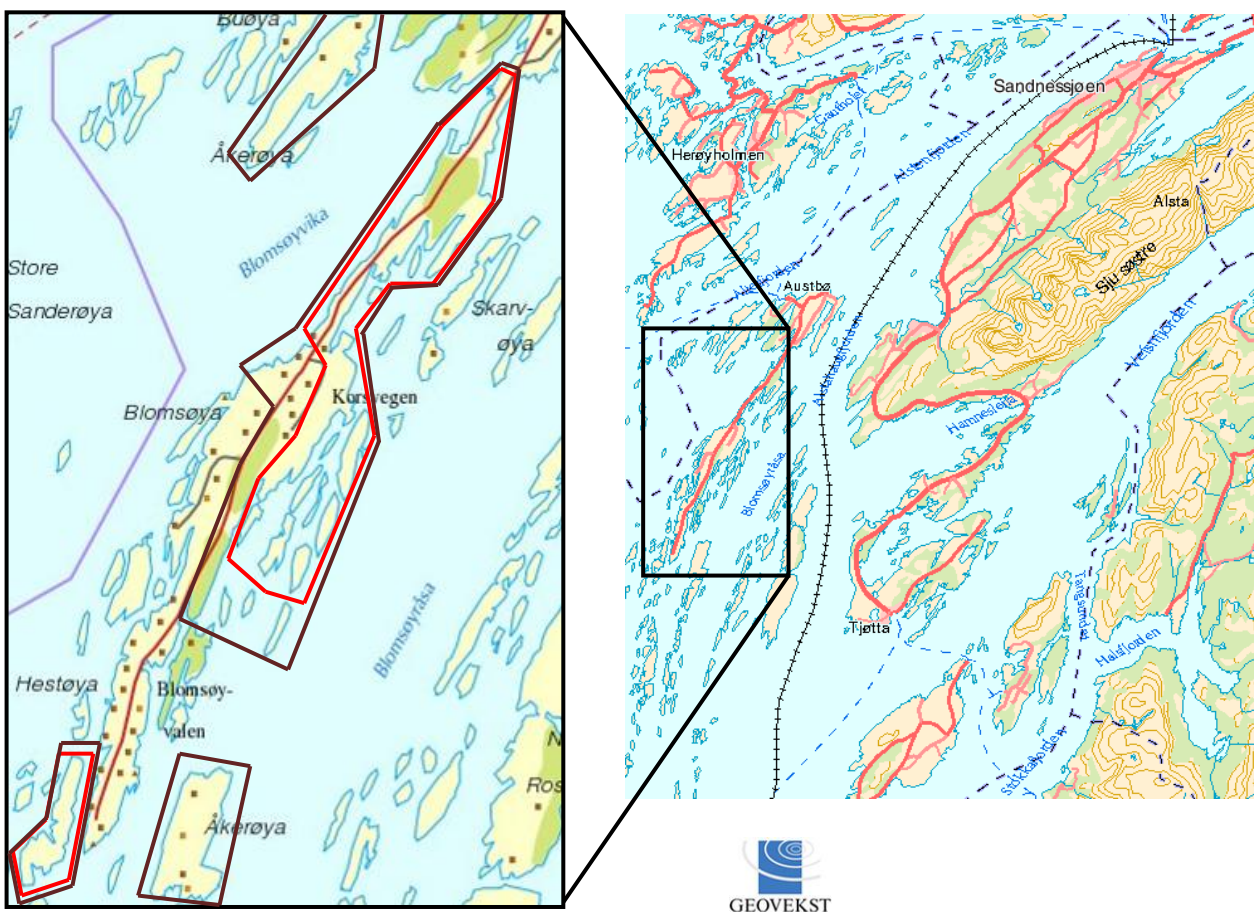
I og med at en ganske omfattende vegetasjonskartlegging ligger til grunn for både skjøtelsesplanen og forvaltningsplanen, inneholder også skjøtelsesplanen rapportering for denne delen av arbeidet, med vegetasjonskart og beskrivelse av vegetasjonen. Den nye statusen og påfølgende utarbeiding av forvaltningsplan har bl.a. påvirket hvordan vi har behandlet de ulike områdene i skjøtelsesplanen; skjøtelsesplanen omhandler kun arealene med de største biologiske verdiene, mens annet areal omhandles i forvaltningsplanen. De to dokumentene utfyller derfor hverandre, og må ses i sammenheng.

Arbeidet har bestått av en prosess som har inkludert både fagkompetanse på botanikk og kulturlandskap, forsøksringen (landbruksrådgivingen) og grunneiere/brukere. Slik har man forsøkt å sikre en forankring av planen i næringa, samt en overføring av kunnskap fra fagmiljø til brukerne og omvendt.

3. Geografiske og økologiske forhold

3.1 Beliggenhet og områdeavgrensning

Undersøkellesområdet ligger i Alstahaug kommune på Helgelandskysten. Øyene Altra, Blomsøya og Hestøya danner en sammenhengende øyrekke vest for hovedøya i kommunen, Alsten, se figur 1. Øyene ligger langt inn i skjærgården på denne delen av Helgelandskysten, og er slik sett forholdsvis beskyttet i forhold til vind og vær. Man tar ferje fra Alstenøya over til Altra, hvor det går vei hele veien sørover til Hestøysund lengst sør på Hestøya. Undersøkellesområdet dekker deler av øyene Altra (Austbømarka) og Blomsøy, samt de veiløse øyene Åkerøya NV for Altra (heretter kun kalt Nord-Åkerøya), Åkerøya Ø for Hestøya (heretter kun kalt Sør-Åkerøya), Store Buøya V for Hestøya, samt noen mindre øyer som er mer eller mindre landfast med Altra og Blomsøya på østsiden.

Figur 1. Oversiktskart th. og kart over undersøkellesområdet (brun grense) og avgrensning for skjøtselsplan (rød grense) t.v.

3.2 Geologi, topografi og vegetasjon

Bergrunnen på Altra, de to Åkerøyene, Store Buøya og de små øyene i øst består av kalkspatmarmor, på østre del av Blomsøya er det kalksilikatgneis og -skifer, mens østre del av Blomsøya og Hestøya består av glimmerskifer (<http://www.ngu.no/kart/bg250/>). Landskapet består av lave høyder med sletter mellom, og en rekke bukter og vikar mot sjøen på begge sider av øyene. Slettene er dannet av marine avsetninger, stort sett skjellsand. Vegetasjonen er i grove trekk en mosaikk av skog, strandvegetasjon, lynghei og kulturbetinget engvegetasjon med ulik påvirkingsgrad, samt noe myr, først og fremst rikmyr.

Figur 2. Fra Austbømarka, Altra. Karakteristisk for landskapet i området er stedvis nakne kalkbergflater i mosaikk med lyngheivegetasjon, rikmyrdråg og skog.

Klimaet er preget av beliggenheten. Etter Moen (1987) ligger været i den sørboreale sonen, ei sone hvor barskog er dominerende i Norge, men hvor det normalt er innslag av edellauvskog og varmekrevende myr- og tørrbakkeplanter på gode steder. Posisjonen såpass langt ute på kysten gjør at både barskog og edellauvskog mangler. Typisk er milde vintre (kaldeste måned ofte med $-2-0$ °C), nokså kjøligere somre (varmeste måned ofte med $13-14$ °C) og hyppig nedbør, men ikke spesielt store nedbørmengder. Hoveddelen av nedbøren kommer lengre inne på kysten, der fjellet reiser seg.

3.3 Bosetning, bruksstruktur og hovedtrekk i arealbruk

Arealbruken er beskrevet separat for de enkelte delområdene, se figur 9 s. 14 for kartfesting av navnene. Alle områdene som ble kartlagt under feltbefaring blir omtalt. Dagens arealbruk vises på kart (figur 9 s. 14). Skjøstelsplan er utarbeidet kun for noen av delområdene (se Kapittel 6).

Austbømarka

Den delen av Altra som omfattes av undersøkelsen, heretter kalt Austbømarka, er et gammelt fellesbeite for gårdene på Austbø, der bortimot alt arealet er gammel utmark. Noen få hytter ligger spredt i området, men det er ellers ingen bebyggelse her i dag bortsett fra tuftene av et gammelt sommerfjøs lengst i nord. Det har tidligere vært 5-6 sommerfjøs her. Historisk var det storfé og flere hester som beitet i dette området. Det fortelles også at det ”i gamle dager” gikk geiter på beite her. Fram til 1960 ble området beitet med melkekyr, siden er det ungdyr som har gått her sammen med noen hester.

På slutten av 1980-tallet skjedde det en utskiftning av det tidligere sameiet. Etter dette lå hele området brakt til 1997. I denne perioden skjøt gjengroingen fart i deler av området. Hele Austbømarka sør til Skiftsåsen, samt området øst for veien og videre sørover er i dag fellesbeite organisert gjennom beitelag. Dette området beites med ungdyr av storfé (både ammekyr og melkekyr) og sau.

Fra gammelt av finnes detaljerte beskrivelser av hvor mange dyr den enkelte gård kunne ha på beitet. Det skulle være 18 daa pr. storfé, og man skulle regne fire sau pr. storfé. Disse reglene følges fremdeles. Dyreantallet har ikke vært justert selv om husdyrraser, driftsmetoder og produksjonskrav har endret seg. Dette kan være en av årsakene til at det i dag er mangel på fôr på seinsommeren.

Det har vært brukt svært lite gjødsel, men i enkelte lett tilgjengelige områder med mye gras og urter har det vært brukt noe husdyrgjødsel. Det er flere plasser satt ut fôrhekker for tilleggsfôring.

Figur 3. Storfé på utmarksbeite i Austbømarka.

Skiftsåsen

På vestsiden av veien fra omkring Skiftsåsen og litt sørover er en av de utskifta eiendommene gjerdet inn. Dette området brukes i dag til sauebeite, med unntak av ei fulldyrka eng som slås. Denne blir trolig innlemmet i beitearealet med det første. Sauene beiter til sent på høsten på denne eiendommen.

Figur 4. Saubeite ved Skiftsåsen. Hardt beite har ført til tilbakegang av einer/lyng til fordel for urter og gras.

Blomsøya

På Blomsøya ligger det mange bruk. Gårdene og bebyggelsen ligger forholdsvis konsentrert i ei grend. Det var opprinnelig to bruk på Blomsøya som siden er delt opp i flere bruk. De gårdsnære arealene i grenda blir brukt til slått eller innmarksbeite. Historisk sett er dette den gamle slåtte- og åkermarka. Her er marka i dag intensivt drevet - det er fulldyrka kunstenger og gjødsla beiter. Enkelte arealer er tett planta med sitkagran. Disse er delvis brukt til beite eller oppholdsområde for dyra. Blomsøya er stor og arealbruken mosaikkpreget. Vi omtaler derfor øya i flere delområder: området fra Lauvåsen til Innersjyn, Blomsøygrenda og Blomsøydalen, Sørgården og Bumarka, og området fra Blomsøygrendas sørgrense sør til Slåtterøya øst for Blomsøyvalen.

Lauvåsen til Innersjyn

Området har historisk sett vært storfébeite, først og fremst med melkekyr, fram til 2003. Arealet beites i dag med noen få ungdyr, men beitetrykket er for svakt. Enkelte partier har vært intensivt drevet med gjødsling og noe dyrking.

Figur 5. Gjengroing med lauvtrær, kratt og sitkagran mellom Lauvåsen og Innersjyn.

Blomsøygrenda og Blomsøydalen

Området er i dag en mosaikk av bebyggelse, gårdstun, fulldyrka eng, intensivt drevet beitemark, skogpartier, lynghei og restarealer. Mye eldre bygninger er intakt, og gårdene har et "opprinnelig" preg med små tun og eldre bygninger. Blant annet er det flere gamle nordlandshus i området, og flere svært gamle gårdsbygninger. Det har i ingen eller liten grad vært sammenslåing av bruk den senere tid. Småskalalandskapet er derfor intakt, og bygda fremstår som særegen av disse årsaker. Området inkluderes ikke i skjøtselsplanen da det ikke er spesielle biologiske verdier i dette delområdet, med unntak av en "prestekrageeng" ved "Remmen". Denne omtales nærmere i forvaltningsplanen. Nærmere beskrivelse av området er gitt i *Forvaltningsplan for Austbømarka, Blomsøy med omkringliggende øyer og Skålvær* (Bär & Hatten 2009).

Sørgården og Bumarka

Bumarka ligger øst for Blomsøygrenda, og består av et større område med øyer. Arealet rundt øyene faller tørt på fjære sjø. Bumarka er fellesbeite for gårdene Remmen, Korsveien og Moen, som alle ligger i Blomsøydalen. Vi har inkludert Innermarka i dette delområdet, som grenser til Innersjyn i nord. Fram til 1969 var dette beiteområde for melkekyr og hest. Tradisjonelt beitet dyra her fra vår til seinsommer/tidlig høst. Da ble dyra flyttet til Vestmarka, et utmarksbeite på vestsiden av Blomsøya. I perioden 1969-1995 beitet sau i området. Etter 1995 har det vært beite for ammekyr, unntatt i 2008, da området ikke ble beitet. Strandområdet lengst nord i Bumarka har vært gjødslet. Lengst nord i Bumarka lå det tidligere tre sommerfjøs.

Vi har fått flere interessante opplysninger om driftsmetoder i Bumarka. En informant opplyser at hun husker at det ble brent på Stor-Risøya og Måsøya pga. at det var så mye einer der. Dette må ha vært på 1940-50-tallet. Vi har også fått opplysninger om at eineren ble "røsket" til ved. Man "røsket" også "bulyng", som er det lokale navnet på røsslyng, som fôr til sauen.

Området ved Sørgården og Landfast-Risøya beites i dag med villsau. Beiteområdet omfatter både den tidligere innmarka på gården og utmarka. Også ei fulldyrka eng mellom gården og Landfast-Risøya er innlemmet i dagens beiteområde.

Figur 6. Området ved Sørgården og Landfast-Risøya beites i dag med villsau (øverst). Skrinne og kalkrike områder gror igjen med lauvtrær. Bildet nede t.v. er fra Innermarka og viser spor fra da kalkbergene i området ble brukt som kjørevei. Gjødset strandeng på Sveåsen/Bumarka (t.h.).

Området fra Blomsøygrendas sørgrense sør til Slåtterøya Ø for Blomsøyvalen

Området er i hovedsak skogbevokst, med flere større plantefelt med sitkagran og bjørkeskog. Innimellom finnes noen åpne arealer. Området med bjørkeskog lengst sør beites med sau. Den nordlige delen beites med ammekyr, delvis i sambeite med sau. De åpne arealene er intensivt drevet.

Nord-Åkerøya

På Nord-Åkerøya ligger det to bruk. Ingen av disse er i dag i drift. Gårdene ligger nord på øya. De tidligere innmarksarealene er i dag godt synlige som mer eller mindre gjengrodde enger. Øya leies i dag ut til sauebeite.

Figur 7. Ved østsiden av Nord-Åkerøya finnes det grasrik heivegetasjon med mye einer og bjørkeskog på åsryggen (t.v.). Gård som er ut av drift med gjengrodd innmark (t.h.).

Sør-Åkerøya

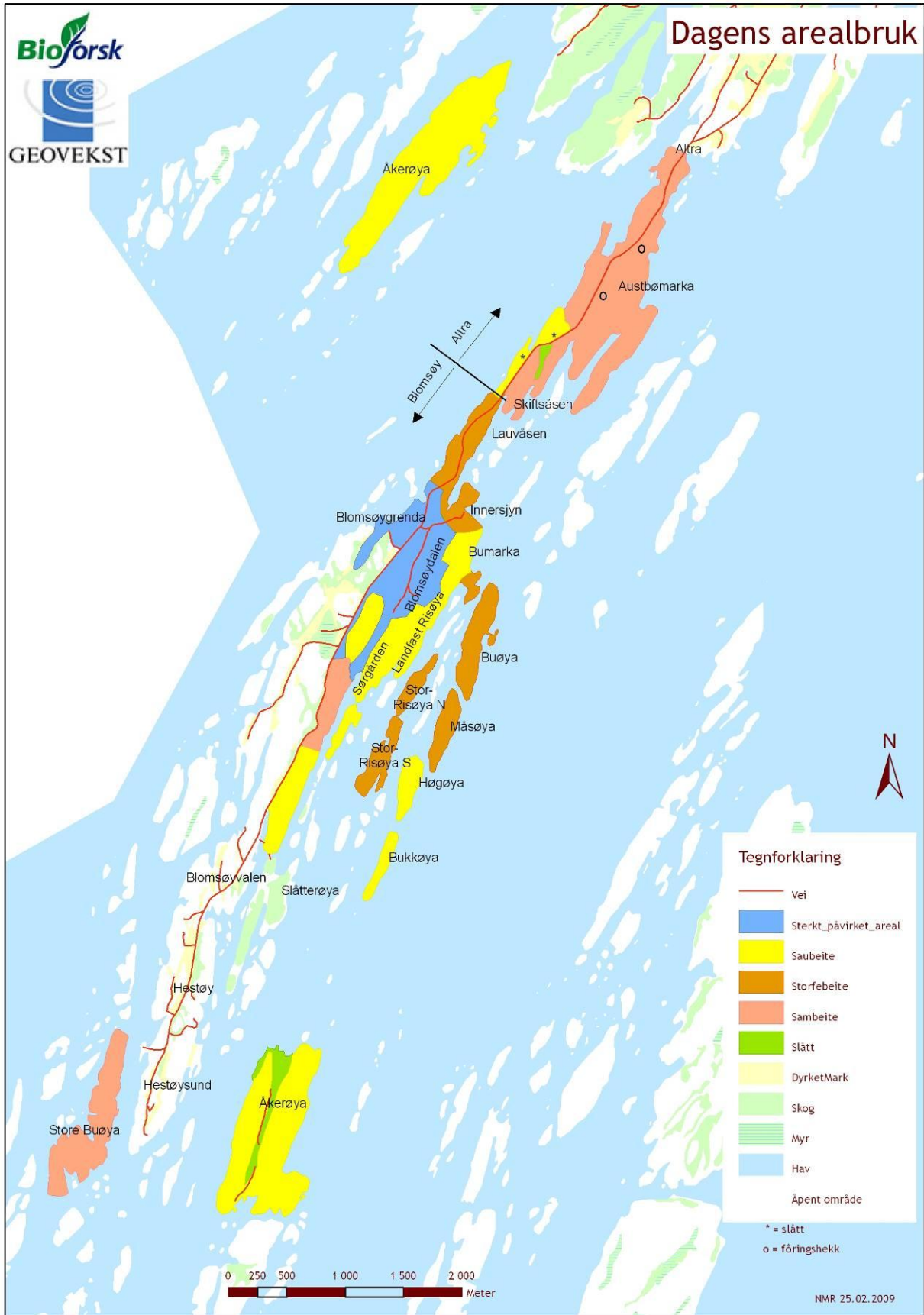
På Sør-Åkerøya er det to gårder, begge er fremdeles i drift. En av dem driver økologisk. Innmarka er fulldyrka eng som er i drift. Det finnes en velbevart slåtteeeng. Utmarka beites med sau.

Figur 8. Sørrenden av Sør-Åkerøya med grasrik heivegetasjon og spredte bjørketrær (t.v.). Utmarka beites av sau (t.h.).

Store Buøya

På Store Buøya er det ingen gårdsbruk. Øya er sambeite for gårdene i Hestøysund. Det har ikke vært utskifting på øya og den er dermed fremdeles felleseie. Øya har vært beitet kun med storfé helt frem til omkring 1998. Frem til 1960 var det melkekyr som beitet på øya, etter den tid har det vært ungdyr. I de senere år har 2-3 unge kviger beitet på øya fra omkring midten av juni til tidlig høst. Siden 1998 har øya i tillegg vært noe høstbeitet med sau. Sauene settes på beitet etter at storféet er tatt av. Dette har sin opprinnelse i en uskreven enighet om at det ikke skal være storfé og sau samtidig på øya. Store Buøya er den eneste øya vi vet om på Helgelandskysten som har vært kontinuerlig storfébeite helt frem til i dag, og fremdeles brukes til dette. Øya står derfor i en brukshistorisk særstilling. Det har vært to sommerfjøs på øya.

Figur 9. Dagens arealbruk på Blomsøya og omegn.

4. Metode

4.1 Feltbefaring og kartleggingsmetoder

Bioforsk har i samarbeid med Midt-Helgeland forsøksring foretatt kartlegging av vegetasjonen i området. Kartleggingen har foregått ved feltbefaringer kombinert med oversiktsfoto fra Norge i bilder (www.norgebilder.no). Vi har i hovedsak brukt kartleggingsenhetene i Fremstad (1997). Der det har vært behov har vi laget egne samletyper av vegetasjon. For vegetasjonstypen *H2b: Tørr gras-urterik hei, rikere utforming* har vi laget ytterligere tre underkategorier: fattig, midlere og rik utforming, for å kunne identifisere de mest verdifulle arealene. Dette har sin årsak i at vegetasjonstypen er den dominerende i store deler av undersøkelsesområdet, og er den som ligger til grunn for den nasjonale og regionale statusen. På grunn av svært begrensede ressurser og stor tidsnød under feltarbeidet er det ikke ført fullstendige artslisters under arbeidet, kun beskrivende lister for vegetasjonstypediagnostisering.

Midt-Helgeland forsøksring har stått for arbeidet med innhenting av informasjon om tidligere og nåværende arealbruk, samt om hvilke planer og ønsker brukerne har for framtida. Kart over dagens arealbruk vises i figur 9 forrige side. Arbeidet har skjedd i form av intervjuer med grunneiere og brukere. I arbeidet er det også fremkommet mange nye opplysninger om kulturminner i området, særlig de av nyere dato. Disse omtales ikke nærmere i skjøtelsesplanen.

4.2 Sammenstilling av registreringer

Informasjon om biologiske verdier fra tidligere undersøkelser er innhentet fra følgende kilder:

- Strandundersøkelsen på 1980-tallet (Elven m.fl. 1988)
- Verdifulle kulturlandskap i Nordland (Fylkesmannen i Nordland 2003)
- Kartlegging av beitemarkssopp (<http://www.nhm.uio.no/botanisk/sopp/kartlegging/fagkurs/rapport2004.htm>)
- Naturbasen (www.dirnat.no)
- Artsdatabanken (www.artsdatabanken.no)

På bakgrunn av manuskart utarbeidet i felt er det laget vegetasjonskart ved hjelp av GIS programmet ArcGis med bakgrunnskart fra GEOVEKST sin kartdatabase (figur 15-18). Utifra vegetasjonskartene, tidligere undersøkelser og sett i forhold til den nye statusen som Utvalgt kulturlandskap, er det foretatt en avgrensning av botanisk sett regionalt/nasjonalt verdifulle områder (figur 19). Skjøtelsesplanen omfatter kun disse områdene.

Vegetasjonskart, tilstandsvurdering, dagens arealbruk og brukernes tanker om fremtidig drift ble brukt som grunnlaget for utarbeiding og sammenstilling av skjøtselstiltak i form av kart og tabell med karthenviing, mål med tiltak, arbeidsbeskrivelse og prioritet (figur 24, tabell 1).

Planen er lagt fram for grunneiere, brukere og kommunen på et møte på Hestøysund i januar 2009, og justert etter innspill mottatt på dette møtet.

5. Resultater

5.1 Tidligere registreringer

Strandundersøkelsen på 1980-tallet

På 1980-tallet ble det foretatt en stor undersøkelse av botaniske verdier på havstrender i Nordland. Arbeidet er oppsummert i fire rapporter. Alstahaug er omtalt i den første rapporten i serien (Elven m. fl. 1988). I Blomsøyområdet ble det ikke funnet spesielt store verdier knyttet til havstrand. Undersøkelsene noterte seg også verdier ovenfor strandsonen, og det ble påpekt store verdier knyttet til kalkeng, -hei og rikmyrer i området ved Langdragsodden i Austbømarka.

Kartlegging av verdifulle kulturlandskap

Området ble besøkt i 1993. Besøket var kort og vegetasjonen ble ikke kartlagt nærmere. Undersøkelsen konkluderte med at området trenger nærmere undersøkelser (Fylkesmannen i Nordland 2003).

Soppkartlegging i 2004

Kartleggingsprosjektet for storsopp i Norge hadde sitt årlige fagkurs for de regionansvarlige og andre rødlistekartleggere på Helgelandskysten i 2004 (Hanssen & Molia 2004). Årets hovedtema var sopp knyttet til beitemarker. En rekke rødlistede sopparter er knyttet til ugjødsle eller lite gjødsle beite- og slåttmarker. Norge står i en særstilling i Europa når det gjelder forekomsten av slike kulturmarkstyper. I Blomsøyområdet var det deler av Austbømarka som ble besøkt under kurset. Det ble gjort en rekke funn av rødlistearter. Funnene konsentrerer seg i tre områder: området rundt ferista nord i Austbømarka, områdene ved Langdragsodden og områder mellom Skiftsåsen og Faksholmen. Dette gjenspeiler også grensene for området som ble undersøkt. Funnene ble gjort i rikheiområdene.

Artsdatabanken

Ved siden av konsentrasjonen av sørlige, varmekrevende kalkplanter, som f.eks. hjertegras (*Briza media*) og ormetunge (*Ophioglossum vulgatum*) er forekomsten av smalsal (*Sorbus lancifolia*) bemerkelsesverdig. Blomsøy er en av de tre kjente forekomstene i Nord-Norge. Ellers er arten bare kjent fra Sogn.

Dyreliv

Det er ikke foretatt noen omfattende registrering av dyrelivet i området. Av større dyr finnes det elg og rådyr.

5.2 Vegetasjonstyper

Med utgangspunkt i tidligere undersøkelser ble det foretatt en vegetasjonskartlegging av området i 2008. Kartlagte vegetasjonstyper er vist i figur 15-18. Området er en mosaikk av lynghei, hovedsakelig rik utforming, bjørkeskog med varierende feltsjikt; lyng, lave urter og gras samt høgstauder, plantefelt med hovedsakelig sitkagran, rikmyrdrag, strandvegetasjon og sterkt påvirkte vegetasjonstyper som gjødsla og fulldyrka enger.

De viktigste botaniske verdiene består av rik utforming av lynghei, kalkskog og rikmyrer. Det er i første rekke rikheiene som utgjør kulturlandskapsverdiene. Rikheiene i Austbømarka og på Blomsøy med Bumarka og øyene utenfor er i en særstilling regionalt, trolig også nasjonalt. De utgjør store, sammenhengende områder og viser stor variasjon i både en mineralnæringsgradient fra fattig til rik, en fuktighetsgradient fra tørr lynghei til rikmyrdrag, og en kulturgradient fra ganske sterkt påvirket gras- og urterik hei til mindre påvirket lyngdominert hei. Store deler av rikheia kan klassifiseres som ekstremt rik. I figur 19 er de mest verdifulle områdene avgrenset. I tillegg har vi skilt ut arealer med ekstremt rik utforming av rik lynghei. Dette er arealer som bør ha topp prioritet i arbeidet med gjennomføring av skjøtselsplanen. Vi foreslår at arealene i figur 19 skal være avgrensningen for det som hittil har vært benevnt som regionalt verdifullt kulturlandskap. Samtidig mener vi at statusen bør heves til nasjonalt verdifullt. Vi kjenner ikke til andre rikheiområder i Norge som kan måle seg med størrelsen og variasjonen i rikheiene i Austbømarka og på/ved Blomsøy. Rikheiene i Vega, Herøy, Dønna og Lurøy er stedvis like rike, men størrelsen og variasjonen på Blomsøy og i Austbømarka er etter vår mening i en særstilling.

I tillegg til de største og mest varierte lyngheiene omtalt ovenfor, fant vi svært viktige lyngheier også på Åkerøya NV, Åkerøya SØ, og særlig på Store Buøya. På sistnevnte øy er vegetasjonen uvanlig rik på orkidéer. Dette kan ha sin årsak i at øya tradisjonelt er et rent storfébeite, og at sauebeite de siste ti årene kun har skjedd om høsten. I det følgende vil vi gi en kort beskrivelse av vegetasjonen i de ulike delområdene, se figur 9 s. 14 for kartfesting av navnene.

Austbømarka

Austbømarka er preget av kalkrike heiutforminger som er spesielt rike på vestsiden i nord, ved Langdragsodden og på østsiden i nord og på nordenden av Faksholmen. På Langdragsodden har bjørkeskog spredt seg fra veien nordvestover og har etablert seg i svært kalkrike lyngheiutforminger bl.a. med reinrose. Skogen er fremdeles ikke så tett, og derfor finnes fortsatt rester av det opprinnelige artsmangfoldet i åpninger. Gjengroing med kratt og bjørkeskog er en stor trussel. De samme tendensene ser man på Faksholmen. Her har bjørkeskog etablert seg på og langs myrdraget langs midten av halvøya.

Høystaudebjørkeskogen på østsiden av veien er svært produktiv. Mjødurter er dominerende høgstaude. Skogen blir svakt beitet og viser en blanding av lågurter, høystauder og høyvokste grasarter i feltsjiktet.

Frisk fattigeng finnes spesielt i den nordlige delen av Austbømarka. Feltsjiktet er lågvokst og domineres av grasarter og noen urter.

Sør i Austbømarka ligger ei strandeng med ganske fin sonering. Det er funnet flere rødlistede sopparter i heiene ved denne strandenga. På østsida av veien, i nord-sør-retning, går et større rikmyrdrag.

Det finnes noe fulldyrket eng i området.

Figur 10. Kalkhei i Austbømarka (øverst t.v.). Langdragsodden mot Nord - etablering av kratt i kalkrike lyngheier (øverst t.h.). Gjengroing på Faksholmen (nederst t.v.). Høgstaudeskog med naturlig høg produksjon (nederst t.h.).

Skiftsåsen

Hardt beitepress med sau har ført til at lyng har blitt erstattet av mer grasrik vegetasjon og at eineren har forsvunnet. Vegetasjonen blir dermed klassifisert som type "frisk/tørr, middels baserik eng" istedet for hei. Delvis har beitetrykket ført til noen erosjonsskader i de mest skrinne, kalkrike partiene. Disse er ikke særlig omfattende. Driftsmåten oppfattes som positiv og gir variasjon i landskapet. Man bør være litt oppmerksom på mulig erosjon i enkelte arealer. Området består i tillegg av noe bjørkeskog. Særlig i området omkring den fulldyrka enga og vestover sprer bjørk seg noe inn i eng- og heiområdene. Lengst nord i området er det en mosaikk av høgstaudeskog og lågurtskog.

Figur 11. Hardt beitepress kan føre til at eineren forsvinner og vegetasjonen domineres mer av gras.

Lauvåsen til Innersjyn

Området er mosaikkpreget og består i hovedsak av gras-urterik hei - mest rik og noe fattig utforming, bjørkeskog med varierende feltsjikt, sitkaplantefelt og noen arealer eng. Lyngheiene utgjør forholdsvis små arealer, men er viktige fordi de danner et sammenhengende heiområde fra Austbømarka i nord til Bumarka i sør. De er stedvis svært rike. For svakt beitepress med storfé de siste åra har ført til at tidligere eng gror igjen med høgstaude og lynghei gror igjen med kratt og trær og danner overgangstyper fra lyngpreget vegetasjonssammensetning til tett bjørkeskog. Bjørkeskogen klassifiseres som høgstaude- og lågurt-bjørkeskog. I tillegg finnes det noen plantefelt med sitkagran. Strandeng av øvre saltengtype er lokalisert i forlengelse av bukta på sørøstsiden av dette området, ved Innersjyn. Enkelte arealer er noe gjødslet. Dette gjelder et lite område ved stranda i øst, samt ved naustene ved Innersjyn. Ved Innersjyn er det også en del tråkk- og kjørepåvirket vegetasjon, såkalt "skrotemark". Ved Innersjyn er det gode forekomster av hjertegras.

Figur 12. Produktiv seminaturlig eng der for lavt beitetrykk indikeres av begynnende gjengroing med urter (t.v.). Oppslag av kratt og planting av sitka truer det biologiske mangfoldet. (t.h.).

Sørgården og Bumarka

Store deler av området består av ekstremt rike utforminger av gras-urterik hei som er klassifisert som nasjonalt verdifullt. Vi finner igjen et mønster som er typisk for mange øyer i regionen; øyene består av lave høydedrag i nord-sør-retningen med slake helninger ned mot strandlinja. Sørgården og Bumarka består av flere slike høydedrag som henger mer eller mindre sammen på fjøre sjø. Langs toppen er vegetasjonen dominert av einer og lyng, særlig krekling, røsslyng og blokkebær, og kan variere en del i artsrikdom. I de slake helningene blir vegetasjonen mer gras og urterik og artsmangfoldet øker. Det er vanlig med forsenkninger i terrenget, der man finner flekker med rikmyr av varierende størrelse og stedvis temporære dammer. Særlig i Bumarka er variasjonen langs næringsgradienten og fuktighetsgradienten stor, og trolig er dette de rikeste rikheiene i regionen. Området utgjør et ganske stort, sammenhengende areal med rikhei. Artsmangfoldet er svært høy med bl.a. forekomster av hjertegras, reinrose og marinøkkel. I den nordlige delen og på Buøya finnes det myrdrag av hovedsakelig rik utforming. Myrene i nord grenser direkte mot fulldyrket eng og drenering av disse arealene har trolig framskyndet gjengroing i rikmyra med bjørk og kratt. Den utstrakte strandenga på Sveåsen er gjødslet og danner en mosaikk av nedre/midtre og øvre salteng.

På Sørgården er det noe fattigere, men rike utforminger av hei finnes også her. I tillegg er det gammel slåttemark nær tunet som i dag beites av villsau. Skog finnes på høydene på Sørgården samt lengst i nord ved Innermarka.

Stedvis er det gjengroing med kratt og einer, både i Bumarka og på Sørgården - enkelte steder utgjør dette en akutt trussel mot de botaniske verdiene.

Figur 13. Rikmyr med oppslag av bjørk (øverst t.v.). Beite med sau (øverst t.h.). Marinøkkel (*Botrychium lunaria*) (nederst t.v.). Hjertergras (*Briza media*) (nederst i midten). Lynghei med mye einer (nederst t.h.).

Nord-Åkerøy

Gras-urterik hei finnes hovedsakelig på østsiden og i sør av Nord-Åkerøy. På østsiden er utformingene ikke så artsrike som på sørvestsiden og einer er ganske utbredt i disse arealene. Rikmyra som strekker seg i NØ-SV-retning er artsrik i midten men i overgangen til lyngheia gror arealet igjen med kratt og danner en blanding av lågurt/høgstaude-bjørkeskog og heivegetasjon. Samme type finnes også i midten og nordover av øya i overgangen mellom bjørkeskog og lynghei. Ellers er det en mosaikk av lågurt-bjørkeskog med en del høgstaude i feltsjikt og frisk, næringsrik "gammeleng". Mjørdurt har spesielt spredt seg i de engarealer som klassifiseres som frisk fattigeng.

Sør-Åkerøy

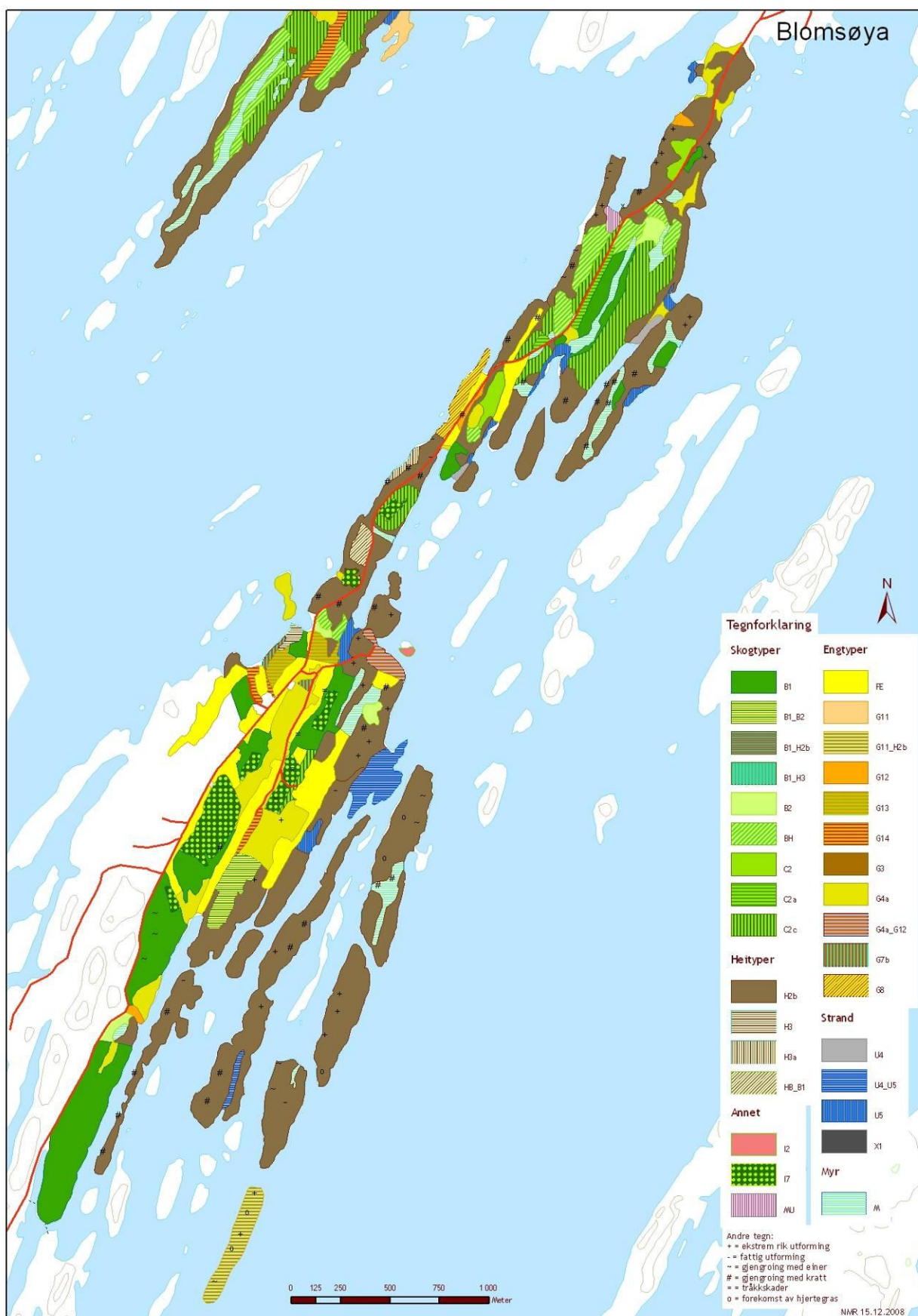
Øya består av to åsrygger som går parallelt i NO-SV-retning og er dekket med lågurt-bjørkeskog. På østsiden finnes en mosaikk av fuktig hei og bjørkeskog. Dalen som ligger imellom består av fulldyrket eng. På nord- og sørvestenden av Sør-Åkerøy forekommer gras-urterik hei som i utgangspunktet sannsynligvis var artsrik, men nå er svært gjengrodd med einer og kratt. Et lite myrdrag av rikmyrtype finnes i SV.

Store Buøya

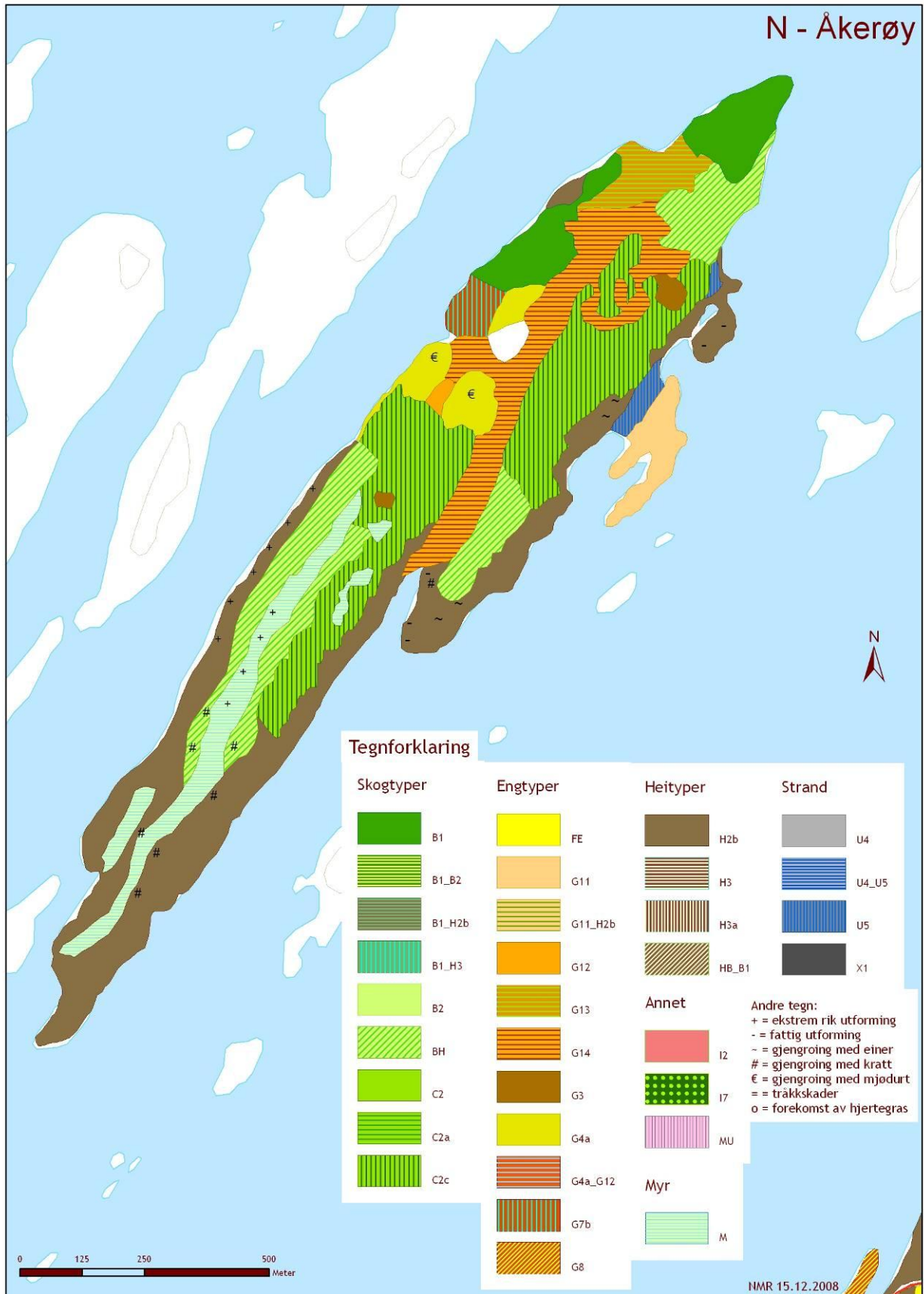
På Store Buøya finnes en av de rikeste utformingene av gras-urterik hei med en veldig stor tetthet av kalkindikatorer som orkidéer, stortvedblad, vårmarihånd, flekkmarihånd, grønnkurle og marinøkkel. Likevel viser arealet på østsiden i nord og i sør tendenser til gjengroing med oppslag av rogn og bjørk. Heiutformingene i sør er litt mindre artsrike enn i nord med større innslag av einer. Rikmyr er utbredt i sør og midten av øya i forsenkninger som går i nord-sør retning. Mindre arealer i midten av øya er klassifisert som vekselfuktig, baserik eng. Disse arealene er svakt gjødslet og det forekommer noen gjengroingsarter som skogstorkenebb, mjørdurt og enghumleblom. Strandeng av øvre salteng-type finnes i sør ved nord- og sørenden av myrdraget.

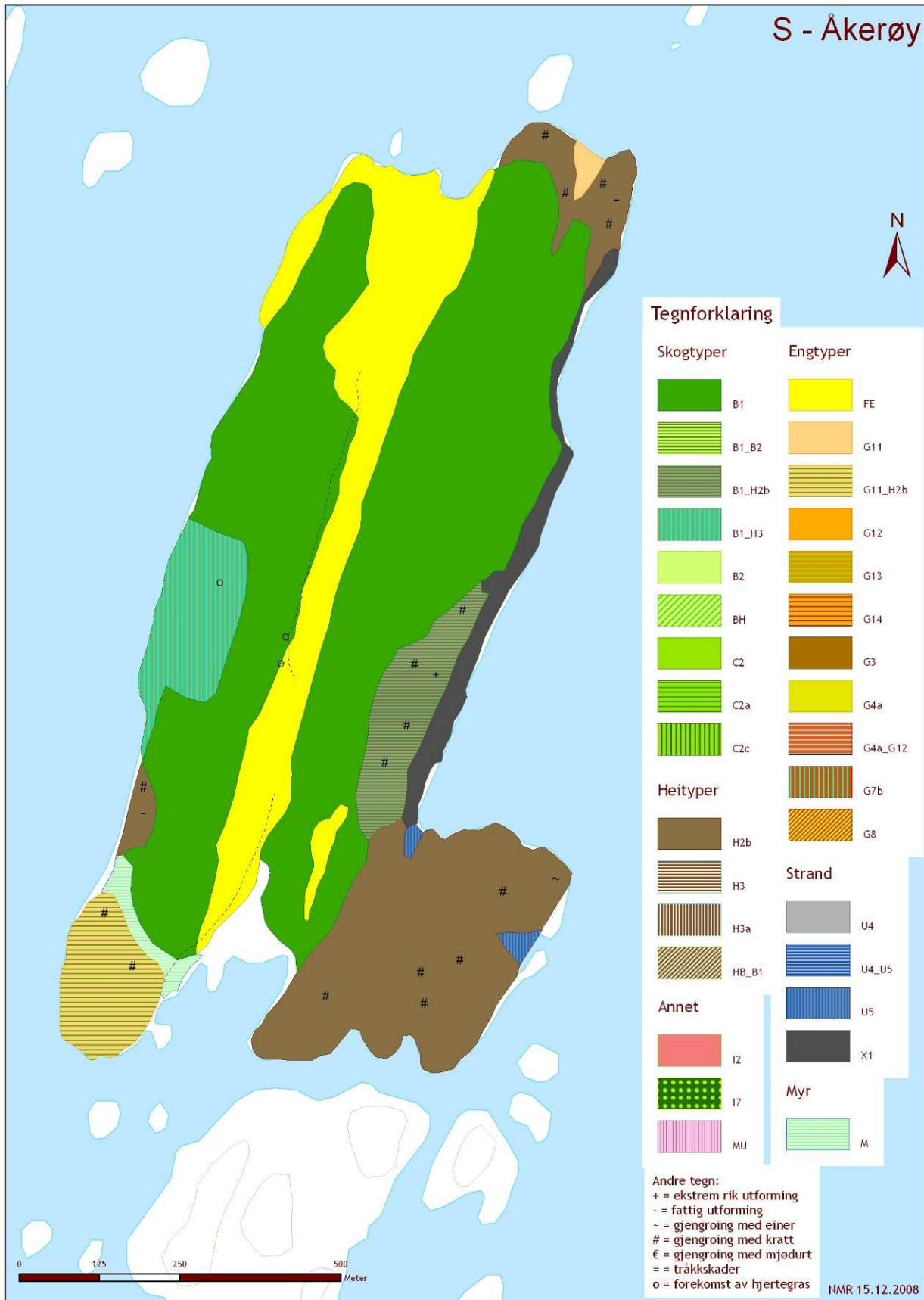
Figur 14. Ekstrem artsrik utforming av gras-urterik hei med noen oppslag av bjørk.

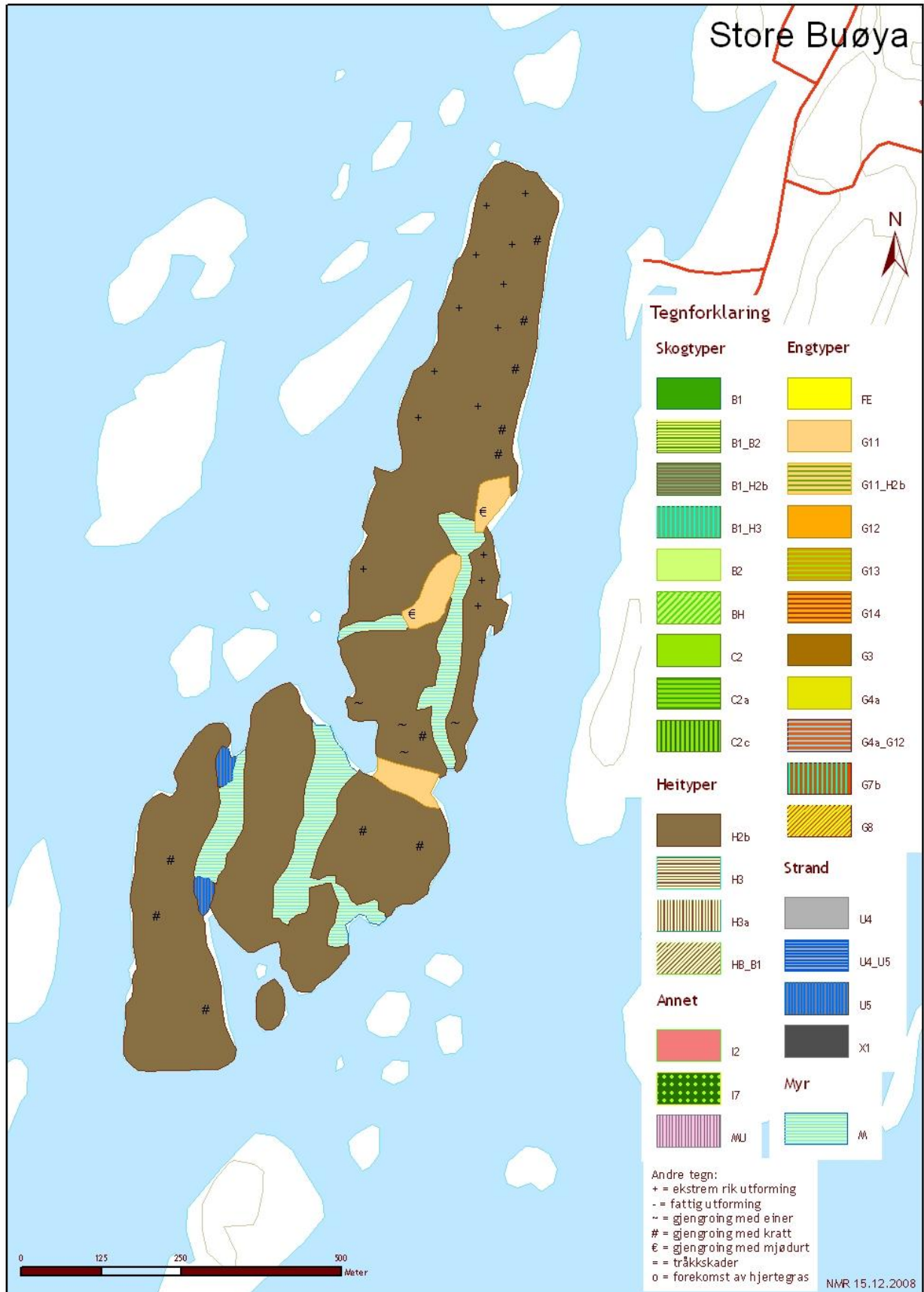
Figur 15. Vegetasjonstyper på Blomsøya. Symboler for vegetasjonstypene er nærmere forklart i vedlegg 1.

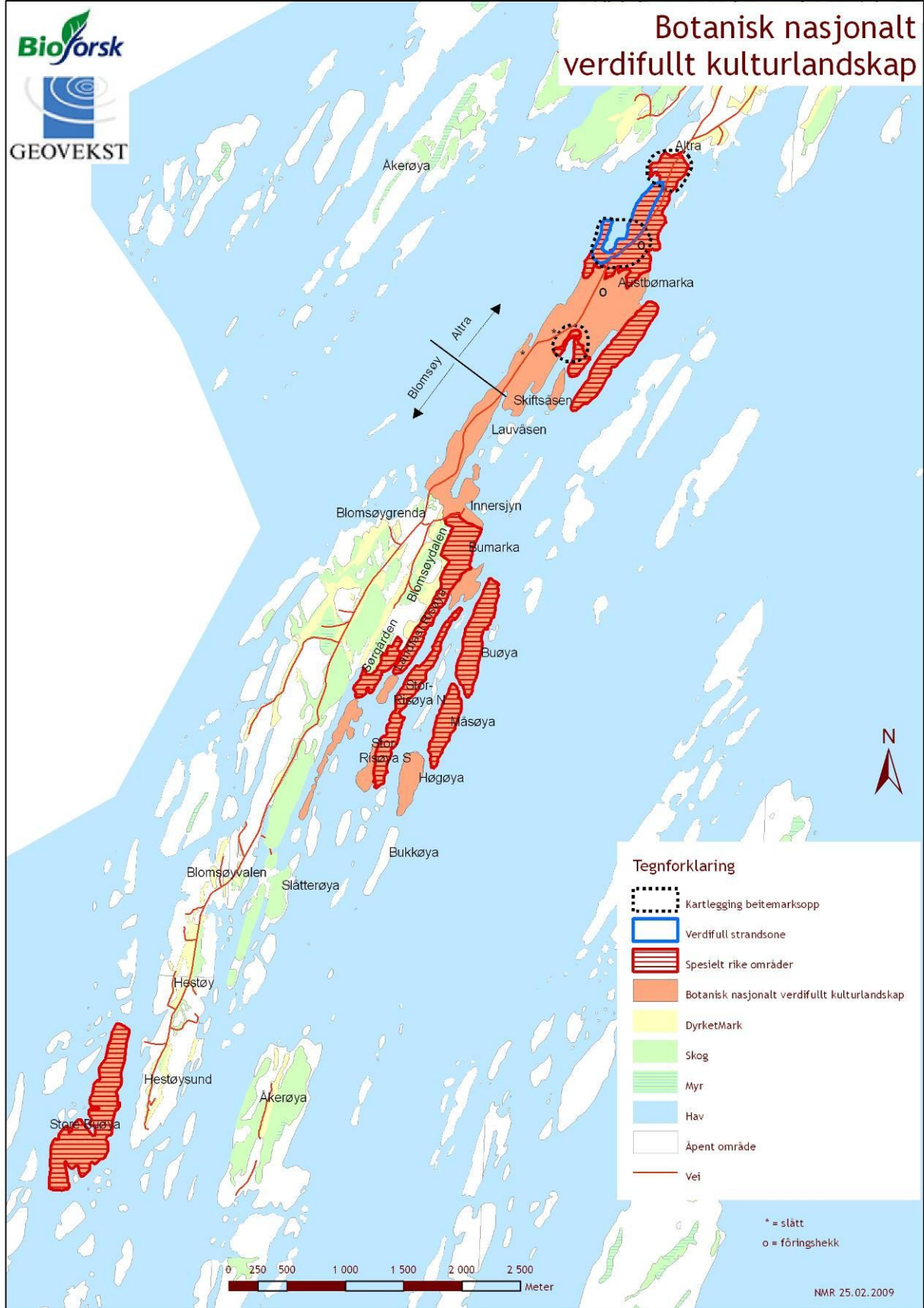
Figur 16. Vegetasjonstyper på Nord-Åkerøya. Symboler for vegetasjonstypene er nærmere forklart i vedlegg 1.

Figur 17. Vegetasjonstyper på Sør-Åkerøya. Symboler for vegetasjonstypene er nærmere forklart i vedlegg 1.

Figur 18. Vegetasjonstyper på Store Buøya. Symboler for vegetasjonstypene er nærmere forklart i vedlegg 1.

Figur 19. Botanisk nasjonalt verdifullt kulturlandskap.

6. Restaurering og skjøtsel

6.1 Områdeavgrensning

Skjøtselsplanen omfatter arealer foreslått som nasjonalt verdifullt kulturlandskap ut fra botaniske kriterier, vist i figur 19 forrige side. Arealer utenom dette, foreslått som Utvalgte kulturlandskap, omtales i en egen forvaltningsplan (Bär & Hatten 2009). Forvaltningsplanen omhandler også overordnede problemstillinger knyttet til skjøtselen av områdene. Utøvere av skjøtselen bør derfor også sette seg inn i forvaltningsplanen.

6.2 Mål

De kalkrike lyngheiene skal være velskjøtta uten oppslag av busker og trær i særlig grad, og inneha et artsmangfold og en variasjon i vegetasjonstyper knyttet til dem (eks.: variasjonen fra tørr til våt inkluderer rikmyrene i området) og som gjenspeiler den tradisjonelle arealbruken i området.

- Lyngheiarealer som er i en svært tidlig gjengroingsfase skal innen 2011 være ryddet for oppslag.
- Lyngheiarealer som er i en midlere gjengroingsfase skal innen 2014 være ryddet og fremstå som velskjøtta lyngheier.
- Arealer som i dag fremstår som skog får ingen fokus i foreliggende skjøtselsplan. Ønsket vedhogst/tykning på grunneiers eget initiativ kan foregå uavhengig av skjøtselsplanen, men pga. en stedvis rik vegetasjon også i skogområdene, vil det være ønskelig at en evt. hogst skjer skånsomt som beskrevet under restaureringsavsnittet nedenfor.

Beiting med forskjellige dyreslag skal opprettholdes og være av et omfang som er tilstrekkelig for å forhindre gjengroing.

- Sambeite med storfé, sau og delvis hest skal fortsette og intensiveres der vegetasjonen viser gjengroingstendenser.
- Bruk av gamle husdyraser som f.eks. villsau fører til mindre tråkkskader og en større variasjon og utnyttelse av beitegrunnet og bør derfor tilstrebes.
- Kontinuerlig beite med storfé på Store Buøya, som har skapt et svært høy artsmangfold, skal opprettholdes, gjerne i kombinasjon av høstbeite med sau.

Fjerning av sitkagran anbefales for å bevare det stedege biologiske mangfoldet. Sitka som fremmed treslag hører ikke til i kulturlandskapet og sprer seg kolossalt, spesielt i områder med for svak eller opphørt landbruksdrift og i konkurransesvake vegetasjonstyper.

- Plantefelt med sitka bør fjernes innen 5 år og brukes som beiteareal etterpå for å forhindre oppslag av trær og for å fremme vegetasjonssammensetning av gode beiteplanter.
- Ungskudd som etablerer seg enten fra den lokale frøbanken eller pga. spredning bør lukes så fort de blir synlige.

6.3 Viktige prinsipper for anbefalte tiltak

Restaurering og skjøtsel

Områder som er gjengrodd eller hvor vegetasjonssammensetning på annen måte i stor grad er endret, må *restaureres* før de kan *skjøttes* på ordinært vis. Hensikten med restaureringstiltak er å tilbakeføre den degenererte kulturmarka til den tilstanden som karakteriserte denne typen da den var i tradisjonell drift (Norderhaug m.fl. 1999). Med skjøtsel menes den årlige, gjentakende driften i et område for å opprettholde kulturmarkstypen som skal tas vare på.

Beite med forskjellige dyreslag

De forskjellige dyreslag og raser har ulike beitevaner og påvirker derfor vegetasjonen forskjellig.

Storfé river av gresset ved hjelp av tunga. Beiting blir derfor noe ujevnt, men også mindre selektiv i forhold til sau. *Storfé* foretrekker gras (70 %), 25 % av opptaket utgjør urter og i mindre grad tar de lauv fra tre og busker. Beiting med *storfé* er ofte den beste og mest skånsomme måten for å bevare en urterik vegetasjon (Norderhaug m.fl. 1999). Men *storfé* er tunge og kan forårsake tråkkskader i sårbare vegetasjonstyper. Samtidig skaper de åpninger hvor flere planter kan etablere seg og bidrar til et større artsmangfold.

Sau beiter mer selektivt enn *storfé*. Ved godt beitetrykk kan de beite tett ned mot bakken, mens de ved lavt beitetrykk kan beite svært selektivt og lar høgt gras stå igjen. *Sau* spiser mye urter og en del lauv ved siden av gras. *Sauen* kan foretrekke spesielle arter, f.eks. orkidéer.

Ved *sambeite* utfyller dyra hverandre ved at de har ulike beiteteknikker og preferanser. På den måten blir beitet bedre utnyttet og dette kommer de artsrike beitene mest til gode.

Driftsintensitet og artsmangfoldet

Gjødsling fører til at jorda kan produsere mer og som følge øker planteveksten. Mange plantearter tåler imidlertid ikke den intensive gjødslinga. Særlig gjelder dette urter, men også andre grupper av planter. De blir utkonkurrert av næringselskende arter som får gode vekstvilkår når jorda tilføres næring. Det opprinnelige artsmangfoldet forsvinner og blir erstattet av renbestander eller noen få, ofte høyvokste arter som dominerer vegetasjonen.

I foreliggende skjøtselsplan har vi arbeidet ut fra et prinsipp om at driften skal ta vare på det artsmangfoldet som finnes i dag. Arealer som har vært gjødslet for å øke produksjonen, kan gjødsles også i fremtiden. Arealet som gjødsles skal ikke økes utover dagens praksis.

Ved siden av gjødsling er også gjengroing en trussel mot artsmangfoldet. Ved for svak eller ingen bruk av de kulturpåvirkete, åpne vegetasjonstyper som f.eks. lynghei, har busker og trær mulighet for å etablere seg. I tillegg har mer konkurransesterke arter som einer mulighet til å bre seg og etter hvert dominere vegetasjonssammensetningen. Spesielt lavvoksende og lyskrevende arter blir på den måten fort utkonkurrert.

Figur 20. Artsrik, kalkrik lyngheiutforming.

Fjerning og tynning av lauvtrær og kratt

Restaurering av områder gjengrodd med skog og kratt skal helst skje på frossen mark og på en slik måte at minst mulig biomasse blir liggende igjen for å unngå gjødslingseffekter ved nedbryting av materialet. For eksempel kan det være like raskt og gi mindre gjødslingseffekt å bruke klipperedskaper som rydningsaks istedenfor sag ved fjerning av treoppslag og kratt som er tynne nok i stammen. Fjerning av ungt oppslag (under ca. 1 m) prioriteres fordi det opprinnelige artsmangfoldet er fortsatt intakt og det er foreløpig lett å fjerne. Noe eldre bestander er mer arbeidskrevende, men det er ennå mye av den opprinnelige vegetasjonen igjen slik at arealene ikke må restaureres. Fjerning bør skje først i de "biologiske hotspottene", etterpå utenfor. Enkelttrær kan få stå om ønskelig. Ved rydding i tettere skog der man ønsker noen trær bevart, foreslår vi å la grupper av trær stå, istedenfor en jevn spredning av trær. Arten smalasal (*Sorbus lancifolia*) skal ikke hogges.

Figur 21. Ungt oppslag er billig å fjerne (t.v.) mens eldre bestander er mer arbeidskrevende (t.h.).

Plassering av fôrhekker

Fôrhekker skal helst plasseres langs veien, i skogkanten i produktiv skog, på "skrotemark" o.l. En bør bestrebe seg på å unngå åpne arealer og mindre produktive vegetasjonstyper som lynchheier, strandenger, myrområder og skrinne partier som blir skadet av gjødslingseffekten.

Figur 22. Fôrhekker skal helst plasseres langs veien, i skogkanten i produktiv skog, på "skrotemark" o.l. (t.v.). Prøv å unngå åpne arealer og mindre produktive vegetasjonstyper som ikke tåler gjødsling (t.h.).

Masseuttak

Masseuttak bør begrenses til ett område for å unngå at mange arealer, bl.a. strandeng blir påvirket av inngrep.

Figur 23. Masseuttak i strandsonerområde.

6.4 Anbefalte tiltak

Anbefalinger for fremtidig skjøtselstiltak er sammenstilt i tabell 1 for hvert delområde med arbeidsbeskrivelse, mål med tiltak og prioritet. I tabellen finnes det henvisning til kartet som framstiller tiltakene (figur 24). Utfyllende informasjon om viktige prinsipper for gjennomføring av skjøtselstiltak er presentert samlet i kap. 6.3.

Tabell 1. Oversikt over anbefalte tiltak i delområdene. Arealene der tiltakene skal utføres er avmerket i Figur 24 og figur 25.

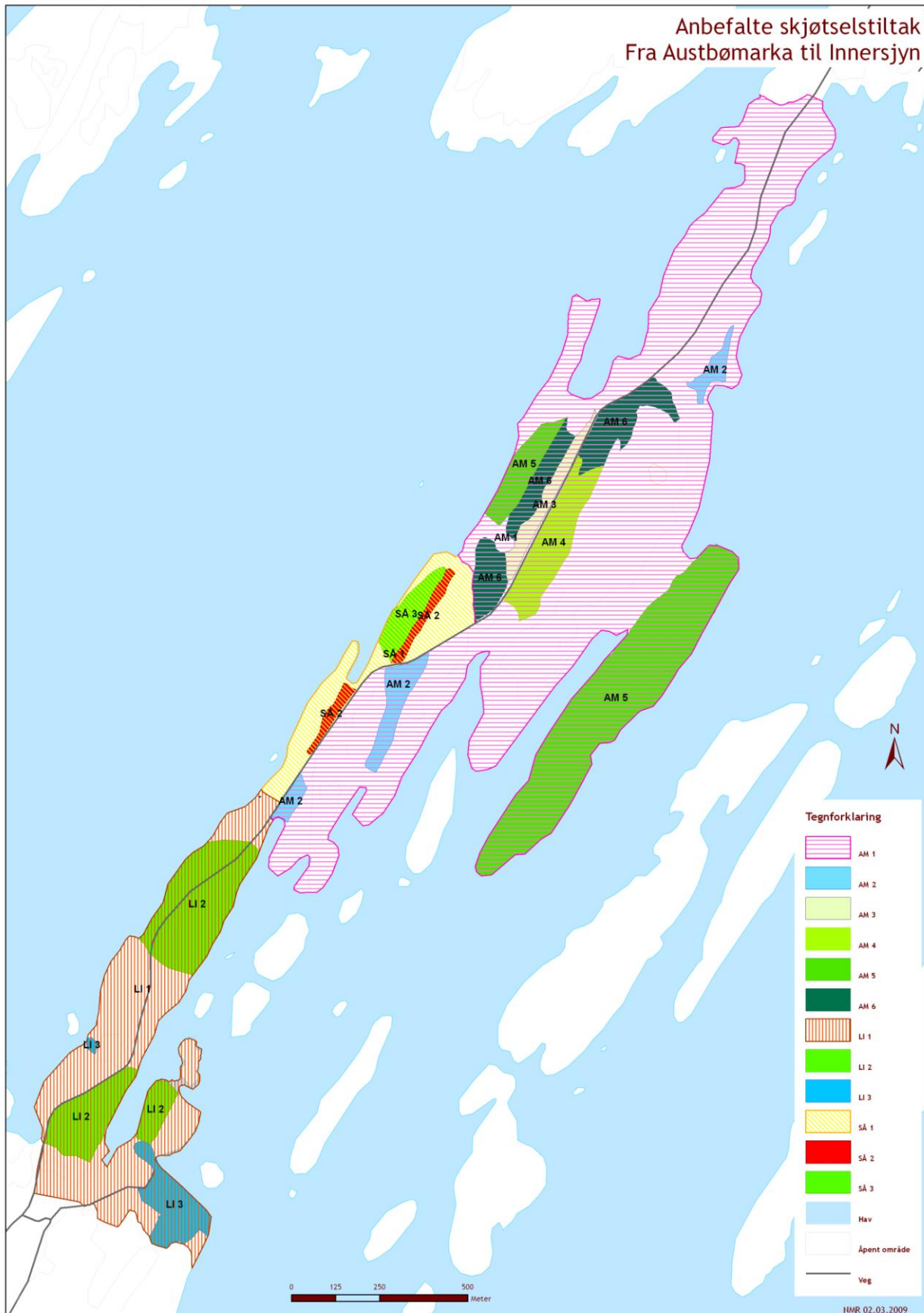
Kart-henvisning	Arbeidsbeskrivelse	Mål med tiltak	Prioritet
Austbømarka			
AM 1	<ul style="list-style-type: none"> - Sambeite med sau og storfé. - Beitetrykket opprettholdes minst på dagens nivå, evt. økes om våren og forsommeren - Vurderer muligheten for å styre beite til delområder som kan få bedre kvalitet ved mer beite, f.eks. inn i skogarealene, se også kommentar lengre ned 	<ul style="list-style-type: none"> - Fortsette med den kontinuerlige beitebruken - Bevare det artsrike og åpne kulturlandskapet generelt og de kalkrike lyngheiene spesielt - Forhindre gjengroing 	1
spredt i området	<ul style="list-style-type: none"> - Tilleggsfôring som i dag hvis for lite fôr mot slutten av beitesesongen; NB se kap. 6.3 	<ul style="list-style-type: none"> - Fortsette med den kontinuerlige beitebruken og beitetrykk til tross for at tilleggsfôring kan være nødvendig 	1
AM 2	<ul style="list-style-type: none"> - Gjødning som dagens nivå tillates, men økes ikke 	<ul style="list-style-type: none"> - Forhindre økning i næringstilførsel i de sårbare områdene 	1
	- Smalasal skal ikke fjernes!!!		1
AM 3	<ul style="list-style-type: none"> - Rydding i tett skog - Sterkt beitepress med sau om våren/forsommeren; - Vurder styring av beitetrykket ved inngjerding av AM 3 og AM 4 	<ul style="list-style-type: none"> - Åpne skogen for å gjøre det mer attraktivt for dyra til opphold og beite - Skog på produktiv mark (høgstaudetype, delvis lågurttype) kan få adskillig bedre beitekvalitet 	2
AM 4	<ul style="list-style-type: none"> - Rydding i tett skog - Sterkt beitepress med sau om våren/forsommeren; - Vurder styring av beitetrykket ved inngjerding av AM 3 og AM 4 	<ul style="list-style-type: none"> - Åpne skogen for å gjøre det mer attraktivt for dyra til opphold og beite - Skog på produktiv mark (høgstaudetype, delv lågurttype) kan få adskillig bedre beitekvalitet 	3
AM 5	<ul style="list-style-type: none"> - Rydding av kratt og lauvtreoppslag i tidlig gjengroingsfase; ta gjerne også noe einer - Tidlig oppslag av vedvekster (unntatt lyng) fjernes; avfall fjernes og brennes på ett sted 	<ul style="list-style-type: none"> - Forhindre gjengroing og spredning av kratt og lauvoppslag i de spesielt artsrike heiutformingene - Bevare det åpne landskapspreget med det stedege høye artsmangfoldet, spesielt i heiområder 	1
AM 6	<ul style="list-style-type: none"> - Rydding/tyning av kratt og trær i midlere gjengroingsfase 	<ul style="list-style-type: none"> - Bevare det åpne landskapspreget med det stedege høye artsmangfoldet, spesielt i heiområder 	2

Tabell 1. Oversikt over anbefalte tiltak i delområdene. Arealene der tiltakene skal utføres er avmerket i Figur 24 og figur 25.

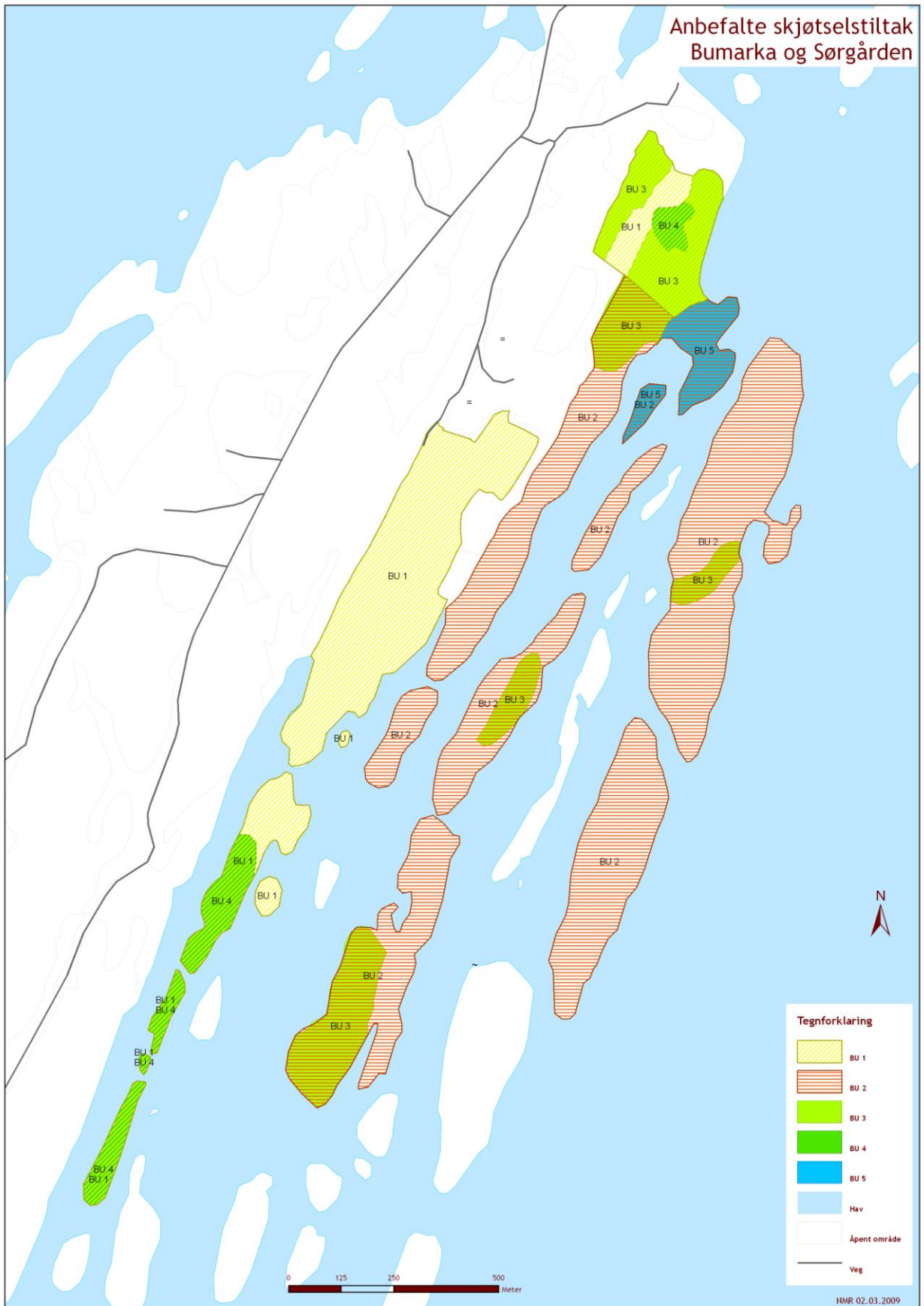
Kart-henvisning	Arbeidsbeskrivelse	Mål med tiltak	Prioritet
Skiftsåsen			
SÅ 1	- Sauebeite - Vurder om området nord for veien bør få hvile litt/ikke beites så hardt høst	- Bevare det artsrike og åpne kulturlandskapet generelt og de kalkrike lyngheiene spesielt - Fortsette med den kontinuerlige beitebruken - Unngå erosjonsskader	1
	- Plassering av fôrhekk etter anbefaling i kap. 6.3	- Ved behov for tilleggsfôring skal det unngås økt nærings-tilførsel i de sårbare områdene	1
SÅ 2	- Fulldyrka eng slås eller beites	- Forhindre gjengroing	1
SÅ 3	- Rydding av unge trær nord for veien (kant mot eng)	- Bevare det åpne landskapspreget	1
SÅ 4	- Gjødsling på dagens nivå tillates, men arealet må ikke økes	- Forhindre økning i næringstilførsel i de sårbare områdene	1
Lauvåsen til Innersjyn			
LI 1	- Øke beitepresset - Vurder samarbeid med sau	- Bevare det artsrike og åpne kulturlandskapet generelt og de kalkrike lyngheiene spesielt - Forhindre gjengroing	1
LI 2	- Rydding av unge trær	- Holde landskapet ved selve Innersjyn treløst pga landskapsestetikk	1
LI 3	- Gjødsling som dagens nivå tillates, men ikke økes	- Forhindre økning i næringstilførsel i de sårbare områdene	1
Sørgården og Bumarka			
BU 1	- Fortsette med sauebeite på Sørgården og Høgøya som nå - I Innermarka bør beitetrykket økes noe; Positivt med villsaubeite	- Bevare det artsrike og åpne kulturlandskapet generelt og de kalkrike lyngheiene spesielt - Forhindre gjengroing	1
BU 2	- Fortsette med storfébeite i Bumarka - Forsiktig beite med sau på vår og forsommer annethvert år - Vurder behov for styring av beite til de sørligste delene av arealet (Stor-Risøya, Måsøya)	- Bevare det artsrike og åpne kulturlandskapet generelt og de kalkrike lyngheiene spesielt - Kontinuerlig beite med storfé - Forhindre gjengroing - Bedre beitet	1

Tabell 1. Oversikt over anbefalte tiltak i delområdene. Arealene der tiltakene skal utføres er avmerket i Figur 24 og figur 25.

Kart-henvisning	Arbeidsbeskrivelse	Mål med tiltak	Prioritet
BU 3	- Rydding av unge trær i Bumarka, Innermarka og Sørgården	- Bevare det åpne landskapspreget med det stedeagne høye artsmangfoldet, spesielt i heiområder - Hindre videre gjengroing	1
BU 4	- Rydding/tykning av kratt og trær i midlere gjengroingsfase i Bumarka og Innermarka	- Bevare det åpne landskapspreget med det stedeagne høye artsmangfoldet, spesielt i heiområder	2
BU 5	- Gjødsling som dagens nivå tillates, men arealet må ikke økes - På sikt ville det være gunstig med opphør av gjødsling i strandengområdet hvis dette er mulig av driftshensyn	- Forhindre økning i næringstilførsel i de sårbare områdene	1
På sikt vurder om man skal sette i gang brenning av einer og "røsking" av røsslyng i følge gamle tradisjoner i området. Mer kunnskap må innhentes			
Store Buøya			
SB 1	- Sommerbeite med storfé fortsettes; høstbeite med sau - Beitetrykket bør økes, helst med flere storfé	- Bevare det åpne landskapspreget med det stedeagne høye artsmangfoldet, spesielt i heiområder - Opprettholde kontinuerlig beite med storfé - Ta vare på den rike orkidéfloraen - Økning av beitetrykk for å forhindre gjengroing	1
SB 2	- Svak gjødsling etter dagens praksis tillates, men økes ikke	- Forhindre økning i næringstilførsel i de sårbare områdene	1
SB 3	- Rydding av unge busker og trær	- Bevare det høye artsmangfoldet - Bevare det åpne kulturlandskapet	1
Alle arealer			
	- Rydding av ungt, selvsådd oppslag av sitka samt vurdere fjerning av særlig forholdsvis nyplantet sitka	- Bevare det åpne landskapet - Hindre tap av beiteressurser og biologisk mangfold	

Figur 24. Anbefalte skjøtselstiltak fra Innersjyn og nordover. Se tabell 1 for beskrivelse av de ulike skjøtelsesarealene AM 1, AM 2.. osv...

Figur 25. Anbefalte skjøtselstiltak fra Innersjyn og sørover. Se tabell 1 for beskrivelse av de ulike skjøtelsarealene BU 1, BU 2.. osv...

Figur 26. Anbefalte skjøtselstiltak for Store Buøya. Se tabell 1 for beskrivelse av de ulike skjøtelsarealene SB 1 - SB 3.

6.5 Utstysrbehov

På Blomsøya og omegn vil det være behov for innkjøp eller tilgang til følgende redskap for gjennomføring av skjøtselstiltak:

- motorsag for fjerning av skog/større trær
- ryddesaks og rydningssag til fjerning av ungt treoppslag og kratt
- redskap til samling av kvist og stammer
- muligens noe gjerdemateriell

Listen er ikke uttømmende, behov kan komme etter hvert.

6.6 Måling og oppfølging

Rullering av skjøtelsesplanen skal skje med 8-10 års mellomrom. Tettere oppfølging i starten er viktig hvor anbefalt skjøtsel medfører større endringer i arealbruk. Oppfølging i de første 3-4 årene er nødvendig for å kontrollere at tiltakene virker målrettet. Dette for å ta vare på de biologiske verdiene.

7. Referanser

- Bär, A. & Hatten, L. 2009. Forvaltningsplan for Blomsøya, Hestøysund og Skålvær. Utvalgte kulturlandskap i jordbruk i Nordland. Biologi og landskap. Bioforsk Rapport, under arbeid.
- Bär, A. & Hatten, L. 2009. Skjøtselsplan for Skålvær, Alstahaug kommune. Bioforsk Rapport 4 (30), 30s.
- Elven, R., Alm, T., Edvardsen, H., Fjelland, M., Fredriksen, K.E. & Johansen, V. 1988. Botaniske verdier på havstrender i Nordland. A Generell innledning. Beskrivelser for region Sør-Helgeland.- Økoforsk Rapport 2A, 1-334.
- Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. - NINA temahefte 12: 1-279.
- Fylkesmannen i Nordland 2003. Verdifulle kulturlandskap i Nordland. Rapport fra registreringene i perioden 1992-1995. Upubl. Rapp, 140 s.
- Fylkesmannen i Nordland 2008. <http://www.fylkesmannen.no/fagom.aspx?m=2509&amid=2017586>
- Hanssen, E.W. & Molia, A. 2004. Kartlegging av storsopper i Norge- Mykologiske undersøkelser i Alstahaug, Dønna, Herøy og Vega kommuner, Nordland fylke. Rapport fra fagkurs for kartleggingsprosjektets regionsansvarlige og andre rødlistekartleggere 2004 Herøysundet, Nordland, 16.09.-19.09.2004. <http://www.nhm.uio.no/botanisk/sopp/kartlegging/fagkurs/rapport2004.htm>
- Norderhaug, A. (red.) 1999. Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. Landbruksforlaget, 252s.

8. Vedlegg

Oversikt over vedlegg

Nr	Emne
----	------

1	Vegetasjonstyper på Blomsøya og omegn
---	---------------------------------------

Vedlegg 1: Vegetasjonstyper på Blomsøya og omegn (basert på Fremstad 1998).

Symbol	Vegetasjonstype
Skogtyper	
B1	Lågurtskog
B2	Kalklågurtskog
BH	Lågurtskog/Hei
C2	Høystaudeskogbjørkeskog
C2a	Høystaudeskogbjørkeskog, høystaude-bjørk utforming
C2c	Høystaudeskogbjørkeskog, lågurt-utforming
Heityper	
H2b	Tørr, gras-urterik hei, rik utforming
H3	Fuktig lynghei
H3a	Fuktig lyngei, røsslyng-blokkebær-utforming
Engtyper	
FE	Fulldyrket eng
G3	Sølvbunke-eng
G4a	Frisk, fattigeng, vanlig utforming
G7b	Middels baserik eng, dunhavre-dunkjempe utforming
G8	Middels baserik eng
G11	Vekselfuktig, baserik eng
G12	Våt/fuktig, middels baserik eng
G13	Frisk, næringsrik "natureng"
G14	Frisk, næringsrik "gammeleng"
Annet	
I2	Vegkanter og annen skrotemark
I7	Plantefelt (Sitkagran)
MU	Masseuttak
Strand	
U4	Nedre og midtre salteng
U5	Øvre salteng
X1	Strandberg
Myr	
M	Rikmyr